

N:o 27.

Ank. till Riksd. kansli den 19 mars 1900, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckta motioner angående ändringar
i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande.*

Lagutskottet har till behandling fått mottaga elfva särskilda motioner, åsyftande ändringar i eller tillägg till gällande lagstiftning angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Samtliga dessa motioner hafva afgifvits inom Andra Kammaren, nemligen n:o 2 af herr *C. Sandquist*, n:o 10 af herr *O. Anderson* i Hasselbol, n:o 17 af herr *M. Andersson* i Löfhult, n:o 20 af herr *J. Hjelmérus*, n:o 27 af herr *J. Larsson* i Presstorp, n:o 29 af herr *A. J. Högstedt*, n:o 35 af herr *J. A. Lundström*, n:o 43 af herr *P. Pehrson* i Törneryd, n:o 131 af herr *C. G. Johansson* i Aflösa, n:o 139 af herr *G. A. E. Kronlund* och n:o 142 af herr *E. A. Lindblad*.

Herr Sandquists motion är af följande lydelse:

»Vid förra årets riksdag väckte undertecknad motion (n:o 39) i syfte att vinna följande tillägg till 63 § uti lag af den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet: »Stående dock väghållningsskyldige fritt att sjelfva ombesörja vägskattens debitering och indrifning, med rättighet att få de resterande utskylderna indrifna på sätt om resterande kommunala utskylder stadgadt är».

Uti sitt afstyrkande utlåtande (n:o 58) säger lagutskottet beträffande detta yrkande: »Uppbörd genom vägstyrelse skulle vara förenad med

stora olägenheter, vida större än de, som åtfölja det nu stadgade upp-
bördssättet genom kronobetjeningen.» Synnerligen svåra skulle dessa
olägenheter komma att blifva, menar utskottet, i sådana väghållnings-
distrikt, som bestå af »flera kommuner».

I det fall, att väghållningsdistrikt består af allenast »en kommun», med-
gifver dock utskottet, att dessa »olägenheter icke skulle blifva så afse-
värda».

Alldenstund min motion icke hade till syftemål att åstadkomma
något tvång för väghållningsdistrikt att öfvergifva det nu föreskrifna upp-
bördssättet, utan endast åsyftade att erhålla en välbehöflig frihet för de
väghållningsdistrikt, som önska att begagna sig af ett både lämpligare och
billigare upp-**u**pbördssätt, än det nu lagstadgade, alltså följer derutaf, att de
af utskottet anförda svårigheterna icke kunna utgöra några giltiga skäl
emot motionens syftemål. Under sådant förhållande dristar jag hoppas,
att motionen, å nyo väckt, skall såsom fullt berättigad beaktas.

Rörande vägskattens debitering, indrifning och redovisning finnes
stadgadt uti väglagens 63 § som följer:

»Konungens befallningshafvande ombesörjer, på vägstyrelsens derom
framställda begäran, att vägskatten varder genom vederbörande i sammanhang
med kronoskatterna debiterad, indrifven och redovisad, på sätt om landstings-
medel är föreskrifvet, egande Konungens befallningshafvande jemväl att
förordna om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som i anseende
till bristande tillgångar icke kunnat indrifvas.» Strax efter den nya väg-
lagens tillkomst hade man temligen allmänt den uppfattningen inom flera
väghållningsdistrikt, att denna paragraf icke lade något hinder i vägen
för väghållningsskyldige att antingen anlita kommunalnämnden eller upp-
draga åt annan pålitlig person att debitera, indrifva och redovisa afgifter
till vägkassan.

Undantagsvis åtminstone medgaf ock vid den tiden Konungens befall-
ningshafvande i Stockholms län väghållningsskyldige inom ett väghåll-
ningsdistrikt frihet att sjelfva ombesörja, »på sätt de bäst funno lämpligt»,
vägskattens debitering, indrifning och redovisning.

Inom ett och annat väghållningsdistrikt dristade man ock, utan någon
som helst förfrågan hos Konungens befallningshafvande, efter eget godt-
finnande ombesörja vägskatteuppbörden i förlitande derpå, att obetalade
afgifter till vägkassan skulle indrifvas på samma sätt som om resterande
kommunala utskylder stadgadt är. Men snart nog nödgades man inom
dylika väghållningsdistrikt erfara, att så ingalunda vore förhållandet.
Enligt hvad man berättat för mig, har ett sådant väghållningsdistrikt

blifvit hotadt med att »gå miste om statsanslaget», om man icke stälde sig väglagens 63 § till efterrättelse.

Inom det väghållningsdistrikt, till hvilket jag räknas, debiteras och indrives vägs-katten ännu, enligt väghållningsskyldiges beslut, af dertill utsedd person. Och detta enkla och billiga uppbördssätt har visat sig vara utmärkt bra, så långt det »sunda bondförståndet» fått gälla, men tyvärr icke längre; ty väghållningsskyldige i närmast liggande stad hafva vägrat, så har man sagt mig, erlagga vägs-katt för ett staden tillhörigt, inom väghållningsdistriktet liggande hemman för att sålunda framtvunga tvångsuppbördssättet, enligt anförda 63 §. Då vägs-katten uppbäres och användes inom väghållningsdistriktets kommun, frågar man sig med rätta: hvarför skola väghållningsskyldige inom samma kommun vara fråntagna rättigheten att sjelfva, »på sätt de för godt finna», låta debitera och indriva vägs-katten?

Då kommunerna i flera årtionden ansetts mogna för att ombesörja debitering och uppbörd af kommunalutskylderna genom af dem valda kommunalnämnder, så borde väl ock väghållningsskyldige anses mogna nog för att sjelfva ombesörja vägs-kattens debitering och indrifning genom af dem valde uppbörds-män. Men icke blott frihet för och mognad hos de väghållningsskyldige äro talande skäl för denna sjelfombesörjnings-rättighet.

Känt är, att inom alla sådana väghållningsdistrikt, der inga industriella inrättningar finnas, måste den i mantal satta jorden nästan ensam ännu vidkännas väghållningsbördan, ty den ringa del af vägs-katten, som inflyter ifrån lägenhetsegare, några få handlande och kapitalister, förmår icke att i någon nämnvärd mån minska densamma.

Väghållningsskyldige hafva därför af nöden att på sådant sätt få ombesörja sina väghållningsangelägenheter, att förvaltningskostnaderna icke blifva allt för känbara.

På grund af det anförda får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen måtte för sin del besluta: att 63 § uti lag den 23 oktober 1891, angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, måtte erhålla tillägg af följande innehåll:

»Stående dock väghållningsskyldige fritt att sjelfva ombesörja vägs-kattens debitering, indrifning och redovisning, med rättighet att få de resterande utskylderna indrifna, på sätt om resterande kommunala utskylder stadgadt är.»»

Herr O. Anderson anför uti sin motion:

»Att en rättvisare grund för väghållningsbesvärets utgörande på landet blef lagd vid antagandet af väglagen af den 23 oktober 1891, är utan allt tvifvel.

Det myckna klandret öfver nämnda lag är dels berättigadt, dels oberättigadt. Att en allmän lag skall vara fullt passande i alla förhållanden och för alla, är icke tänkbart; att en ny och så omfattande lag skulle blifva svårhandterlig och i vissa fall missförstådd under öfvergången till det nya med åtföljande nyintagna vägar och vägdelningar, är icke underligt, och att full rättvisa i fördelningen af vägunderhållskostnaden skulle på en gång få inrymmas i lagen, torde vara för mycket begärtd. Men att brister kunde upptäckas vid tillämpningen af en så omfattande lag är icke heller så underligt, och inom Riksdagen erkännes, att det är brister i lagen och behof af ändringar i densamma, fastän olika meningar gjort sig gällande om tiden och sättet för dess afhjelpande.

Undertecknad har studerat väglagens såväl text som tillämpning i praktiken från dess början och kan icke inse behofvet af en allmän revision af densamma, men mycket väl behofvet af lagändringar, dels för vinnande af mera rättvis fördelning af underhållskostnaden och dels ändringar till förtydligande och bristers afhjelpande.

I likhet med flere motionärer samt det ärade lagutskottets förslag och Andra Kammarens beslut vid förliden riksdag anser jag rättvist och billigt, att punkt 3 af mom. d i 6 § af väglagen bör utgå.

I 47 § väglagen fins ingen bestämmelse angående hvilka myndigheter som hafva att föranstalta om val af två ledamöter i den omförmälda särskilda nämnden, och bör för den skull införas ett tillägg, att kallelse till ifrågavarande val skall utfärdas af kommunalstämmas ordförande då valet förrättas å kommunalstämman, af vederbörande domhafvande då valet sker inför häradsrätten, och för den händelse något val eger rum inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, af den myndighet som valet förrättar.

I 51 § väglagen fins icke uttryckt någon bestämmelse, hvilken som skall bekosta tryckningskostnaden i länskungörelsen för nämndens uppskattningsinstrument. Med stöd af ordalydelsen i paragrafen ha säkert de allra flesta antagit, att kungörandet skulle ske på statens bekostnad, och detta antagande vinner stöd genom bestämmelsen i 47 §, att Konungens befallningshafvande väljer ordförande och halfva antalet af nämnden, samt att nämndens uppskattning hufvudsakligast afser att få utrönt, huru mycket staten skall betala till de vägunderhållningsskyldige in natura, hvarför mycket missnöje uppstått, då krafräkningar kommit väghållningsskyldige

till handa. Det bör intagas i paragrafen ett tillägg, att kungörandet skall ske på statens bekostnad.

I 39 § väglagen bestämmes om fyrktalssättningen, men det är en brist i lagen, att det icke fins någon bestämmelse om hvem skyldigheten åligger, att upprätta vägfyrktalslängder, ej heller om längdens justering, hvilket åstadkommit många olägenheter, och torde vara lämpligt att vid 59 § väglagen införa ett nytt moment derom, att skyldigheten att upprätta vägfyrktalslängder torde lämpligast åläggas vederbörande kommunalnämnder, som ändock ha taxeringslängderna till hands, och att längderna underkastas enahanda granskning, som i fråga om kommunens fyrktalslängd finnes föreskrifven.

Då den tolkning af väglagens 60 § gjort sig gällande, att statsbidrag vägrats för sådana oindelta vägar, som underhållas af vägstyrelsen på vägkassans bekostnad och uttaxerade medel af väghållningsskyldige in natura, men då sådana vägar äro af lika beskaffenhet och sammanhang med de indelta, så bör 60 § ändras till ordalydelsen så, att statsbidrag skall utgå för all landsväg och bygdeväg, som underhålles antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt af hela distriktet eller dess vägkassa, som de in natura underhållsskyldige deltaga i.

Underhåll af broar, som icke ingå uti vägdelning, samt färjor, hvilka underhållas af vägkassan och medel, uttaxerade af väghållningsskyldige in natura, har ett så nära samband med vägarne, att jemväl för dessa bör på samma skäl statsbidrag till samma belopp utgå. Vinter- och sommarvägunderhållet är en känbar tunga för jordbrukaren. Visserligen blef bördan utjemnad och för en stor del af dem lindrigare genom den nya väglagen, men i de många distrikt, der nya vägar intagits ända till samma väglängd som förut underhållits, så att efter ny vägdelning dubbelt så lång väg skall underhållas, är det gifvet, att naturavägunderhållet blir dyrare och derigenom klagan öfver vägunderhållsbördan berättigad.

Statsbidraget till in-natura-underhållet å indelta vägarne sommartid ansågs från början vara för lågt tilltaget, och tiden synes nu vara inne att öka statsbidraget till en femtedel af uppskattade in-natura-underhållskostnaden sommartid, hvarför jag vördsamt skall föreslå, att 60 § i väglagen ändras till femtedel af statsmedel i stället för en tiondedel.»

På grund af hvad sålunda anförts föreslår motionären, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbete och för Riksdagen framlägga förslag till ändringar af lagen an-

gående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 i syfte,

a) att skyldigheten att deltaga i byggnad och underhåll af allmän väg, bro och färja utsträcker till inkomst genom aflöning eller med enskild tjänstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån, för de fall att sådan inkomst uppgår till minst ett tusen kronor;

b) att föreskrift meddelas angående hvilka myndigheter som hafva att föranstalta om val af ledamöter i den i 47 § af berörda lag omförmälda särskilda nämnd;

c) att stadgande meddelas derom, att kostnaden för offentliggörande i länskungörelserna af det i 51 § af nämnda lag omförmälda uppskattningsinstrument skall af allmänna medel gäldas;

d) att föreskrift meddelas angående tid och sätt för anförande af besvär öfver beslut, som fattas vid det i lagens 58 § omförmälda sammanträde med de väghållningsskyldige;

e) att föreskrift meddelas derom, att vederbörande kommunalnämnd skall vara skyldig upprätta vägfyrktalslängd;

f) att statsbidrag förklaras skola utgå för all landsväg, bygdeväg, broar och färjor, som underhållas antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige, samt att utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en femtedel af statsmedel.

Uti de af herrar M. Andersson, Hjelméus, Larsson och Högstedt afgifna motionerna hemställes, att Riksdagen måtte för sin del besluta, att 60 § 1 mom. i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande förändrade lydelse:

Utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en femtedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida.

Till stöd för berörda yrkande anför herr Larsson:

»Uti 60 § 1 mom. af lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet stadgas, att »utaf den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad lemnas en tiondedel af statsmedel, hvilket bidrag utbetalas till vederbörande vägstyrelse för att på lämpligt sätt tillhandahållas dem, som berörda vägunderhåll bestrida»; och motiveras denna

bestämmelse uti lagutskottets utlåtande n:o 31 vid 1891 års riksdag med följande ord:

»Sålunda har utskottet, ehuru utskottet håller före, att de lindringar, som särskilda utskottets förslag (1889) erbjöd jordbruket, voro ganska afsevärda, likväl ansett sig böra, i syfte att bereda ytterligare lindring åt dem, som bestrida naturaunderhållet, och på samma gång i någon mån minska de nya beskattningsföremålen börd, förorda ett statsbidrag med belopp, som motsvarar en tiondedel af nämnda underhålls uppskattade värde.

För billigheten af ett statsbidrags beviljande talar onekligen den omständighet, att underhållet af de allmänna vägarne, såsom många gånger blifvit framhållet, i viss mån kan betraktas som ett statsändamål, till hvars fyllande alla samhällsmedlemmar böra bidraga. Ett dylikt bidrag, väl afpassadt, synes äfven vara den lämpligaste formen för deras deltagande i väghållningsbesväret, hvilka ansetts böra befrias från medverkan till vägkassans bildande. Detta statsbidrag kommer visserligen direkt allenast naturaunderhållet till godo, men genom en bestämmelse i den riktning, att statsbidraget skall afräknas från det belopp, hvartill sagda underhåll värderats, kommer detsamma att verka till lindring äfven för dem, som hafva att endast lemna penningebidrag till vägkassan, då ju utdebiteringen till nämnda kassa i viss mån bestämmas af naturaunderhållets uppskattade värde. De motionärer, som förordat ett statsbidrag, hafva emellertid, enligt utskottets åsigt, gått för långt i sina anspråk. Utskottet föreställer sig nemligen, att med de lindringar, som särskilda utskottets förslag innebär, ett statsbidrag af den storlek, utskottet här ofvan angifvit, måste anses vara tillräckligt och egnadt att i väsentlig mån förringa betydelsen af de mot särskilda utskottets förslag riktade anmärkningar i fråga om dess förmenta oförmåga att bereda tillräcklig lindring åt det af väghållningsbördan tryckta jordbruket.

Vid tillämpningen af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet har emellertid i verkligheten visat sig, att i följd af statsbidragets otillräcklighet den sålunda afsedda »lindringen åt det af väghållningsbördan tryckta jordbruket» i regeln alldeles uteblifvit, och att lagens syfte i det hänseendet kan anses förfeladt, hvadan uppmärksamheten helt naturligt redan riktats å behovet att genom nya förslags framställande eftersträfvat ändamålet vinnande. Bland dessa förslag synes mig det om ökad utaf »bidraget af statsmedel» vara det, som å ena sidan bäst löser svårigheten och å andra sidan bör hafva största utsigt till framgång, enär det ju kan åberopa sig på efterföljansvärda föredömen i utlandet och det obestridliga behovet af lindring i de tryckande kommunala

bördorna genom anlitande af statsverkets öfverflöd. Så hafva till exempel, enligt den af statistiska centralbyrån utarbetade statistiken öfver »kommunernas fattigvård och finanser», i landsbygdskommunerna utgifterna ökats från 14,998,509 kronor år 1874 till 32,142,563 kronor år 1897 och de utkrädda »utskylderna» från 10,834,285 kronor år 1874 till 20,757,107 kronor år 1897.

Under sådana förhållanden som de nu anförda synes mig billighet och rättvisa fordra, att staten än ytterligare bispringer den af utgifter för ett så allmänt ändamål som vägunderhållet tryckta landsbygden, hvilken ju för sina behofs fyllande icke åtnjuter de rika inkomster, som städerna erhålla.»

De öfrige motionärerna motivera sitt yrkande med en hänvisning till hvad vid förra årets riksdag anfördes uti då afgifna motioner i ämnet.

Uti den af herr Hjelmérus afgifna motionen hafva sju af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Herr Lundströms motion är af följande lydelse:

»Under den tid, som förflutit sedan lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet af den 23 oktober 1891 trädde i kraft, har vid tillämpningen af 60 § i nämnda lag gjort sig gällande den princip, att statsbidrag vägrats för sådana icke indelade vägar, som underhållas på vägkassans bekostnad, oaktadt underhållskostnaden för dessa vägars underhåll sommartiden uttagits endast af sådana fastighetsegare, som enligt väglagen haft att vägunderhållet in natura bestrida.

I ett inom öfre Norrland beläget väghållningsdistrikt hade på grund af Kongl. Maj:ts bref — den 20 november 1883 — Konungens befallningshafvande föreskrifvit, att i fråga om en viss omlagd väg densamma skulle underhållas af de hemmansegare, som deltagit i underhållet af den gamla vägen, i förhållande till deras förra underhållsskyldighet af sagde väg, äfvensom rörande en nyanlagd väg, att underhållet af denna skulle bekostas af vägdistriktet gemensamt och utbjudas på entreprenadauktion i skilda utrop om $\frac{1}{10}$ mil och anbuden pröfvas af de fullmäktige, som af kommunerna årligen utsågos för tingslagets angelägenheter.

Vid 1895 års ingång, då väglagen trädde i kraft, fans således inom distriktet dels indelad väg, som underhölls af respektive vägunderhållsskyldige hemmansegare, dels icke indelad väg, som skulle underhållas af sådana fastighetsegare, hvilka blifvit befriade från underhåll af lotter å annan indelad väg, och slutligen icke indelad väg, som underhölls gemen-

samt af hela vägdistriktet. Härtill kom, att samtidigt med nya väglagens tillämpning genomfördes ändring i vägdistriktets omfång, hvarigenom en del förut indelad väg kom att falla inom ett annat väghållningsdistrikt, och derigenom kommer ett antal vägunderhållsskyldige att befrias ifrån sina väglotter utan att öfvertaga annan väg i utbyte.

För att undkomma alla dessa ojemnheter i vägunderhållsbördan, beslutades och begärdes vägdelning. Men innan denna hunnit mer än knappt påbörjas, inträffade emellertid, att Kongl. Maj:t genom resolution — den 24 april 1896 — ålade vägdistriktet att öfvertaga och för framtiden underhålla en under anläggning varande väg af något öfver 5 nymils längd. Med anledning deraf erhöles Konungens befallningshafvandes medgifvande att uppskjuta vägdelningen, hvarefter samtliga in natura väghållningsskyldige öfverenskommo att öfverlemna sina väglotter till vägstyrelsen, som på deras bekostnad skulle ombesörja vägunderhållet sommartiden, till dess ny vägdelning inom vägdistriktet blifvit faststald, med rätt för vägstyrelsen att hos vederbörande myndigheter uttaga vägdistriktet tillkommande statsbidrag enligt 60 § af väglagen.

Enligt dessa bestämmelser och med ledning af upprättadt och laga kraftvunnet uppskattningsinstrument, hafva vägdistriktets fastighetsinnehafvare, som det vill synas, i öfverensstämmelse med 60:de paragrafens mening åtnjutit statsbidrag med en tiondedel af uppskattade värdet för underhållet af distriktets vägar, intill dess vederbörande nu till en början för åren 1895—97 återfordrat viss del af det utlemnade statsbidraget på den grund, att sådana vägar, som icke varit till natura-underhåll indelade, ingått i den uppskattade vägunderhållskostnaden.

Enär det utan tvifvel varit lagstiftarnes mening, att statsbidrag bör komma dem till godo, som vägunderhållet bestrida, och då förhållanden kunna inträffa, som göra det nödvändigt för ett väghållningsdistrikt att för någon tid ombesörja vägunderhållet på annat sätt än genom vägarnes indelning, samt då inga skäl torde förefinnas att för statsbidrags erhållande göra skilnad mellan de vägar, som underhållas genom arbete, och dem, som underhållas medelst penningsammanskott, synes det lämpligt att genom ändring af 60 § i väglagen fastslå den grundsats, att statsbidrag skall utgå för all landsväg och bygdeväg jemte broar och färjor, som underhållas antingen af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.

På grund af det ofvan anförda får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till ändring af 60 § i

lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 i syfte:

att statsbidrag förklarar skola utgå för all landsväg, bygdeväg, broar och färjor, som underhållas antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.»

Herr Pehrson lemnar uti sin motion till en början en redogörelse för antalet motioner om ändringar i väglagen, som från denna lags tillkomst afgifvits, samt för den behandling, ändringsförslagen undergått inom lagutskottet vid de tre senaste riksdagarne, och fortsätter derefter:

»Af det nu sålunda meddelade, sammanställt med den behandling af ifrågavarande ämne, som föreligger i hithörande komitébetänkande och de deröfver afgifna utlåtandena, i Kongl. Maj:ts proposition till 1889 års Riksdag och de talrika motionerna vid flera riksdagar, i utlåtanden från särskildt utskott och lagutskottet samt i kamrarnes protokoll, torde tydligt nog framgå, att antalet särskilda fall, i hvilka ändring af gällande väglag med fog kan ifrågasättas, är ganska stort och i verkligheten större, än motionernas hemställanden angifva, samt att framför allt annat just »*några af lagens hufvudgrunder*» äro väl förtjente att granskas och *lämpas efter de mycket olika lokala förhållanden*, som faktiskt förefinnas i så stor omfattning i vårt vidsträckta land. Så synnerligen viktiga omständigheter som indelningen i väghållningsdistrikt, utjemnandet på bästa sätt af väghållningsbördan för de henne bärande samt formen för de mest gagnande och rättvisa understöd från statens sida till samma bördas lättande och utjemnande hafva nemligen, i samband med påvisandet af den gällande lagstiftningens bristande förmåga att motsvara de billiga anspråk, man måste ställa på densamma i afseende på just dessa hennes väl allra viktigaste »*hufvudgrunder*», allt mer lagt i dagen behovet af en fullständig revision af samma lagstiftning.

På grund af hvad sålunda anförts, får jag härmed hemställa, att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t tacktes underkasta gällande väglag en fullständig revision, i syfte af *dels* ett rättvisare utjemnande och ett kraftigare underlättande genom statsunderstöd af väghållningsbördan, *dels* äfven en behöflig förbättring af lagens detaljföreskrifter, samt derefter till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill denna revision kunnat föranleda.»

Herr Johansson anför uti sin motion:

»Vid förlidet års riksdag aflemnade undertecknad m. fl. till Andra Kammaren motionen n:o 59, hvori yrkades dels sådan förändring af väglagens 6 § d), att 3 punkten skulle derur utgå, och dels att 59 § i samma lag förändrades derhän, att debiteringsgrunden för annan fastighets deltagande i väghållningsbesvären blefve densamma som för jordbruksfastighet.

Den ifrågasatta förändringen af 6 § tillstyrktes af lagutskottet och bifölls af Andra Kammaren, men i afseende på 59 § gjorde sig motsatta åsikter gällande. Detta senare skedde dock ej därför att utskottet ansåg den begärda förändringen vara obefogad, utan blott, så vidt jag kunnat finna, af den orsaken, att det ej syntes utskottet lämpligt att *då* utsträcka skyldigheten för väghållningsbesvärets utgörande. Den åsyftade reformen borde följaktligen först framdeles genomföras.

För min del kan jag dock ej gilla utskottets uppfattning i detta afseende. Ty jag håller tvärt om före, att tiden för den sålunda önskade lagändringen redan var inne, då den nu gällande väglagen trädde i kraft. Och det är med anledning häraf jag, under åberopande af den motivering, som förlidet år åtföljde ofvan angifna motion, äfven i år återkommer med densamma, och hemställer, att Riksdagen beslutar: dels att 6 § d) punkten 3 får ur väglagen utgå, och dels att 59 § a) och b) får följande förändrade lydelse:

a) att fastighet, med undantag af staten och menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet;

b) att dessa skogar och frälseränta påföres en vägfyrk för hvarje 400 kronor af taxeringsvärdet.»

Uti motionen hafva två af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Herr Kronlunds motion är af följande lydelse:

»Sedan jag i en till förra årets Riksdag afgifven motion utförligt redogjort för de stora ojemnheter, som förefinnas i nuvarande fördelningen af vägunderhållsskyldigheten, och föreslagit åtgärder afseende afhjelpande af dessa, men lagutskottet, der motionen behandlats, afstyrkt densamma, med antydning, att den särskildt inom Norrland tryckande vägbördan borde kunna lindras genom statsunderstöd till de af vägunderhållet särskildt betungade väghållningsdistrikt äfvensom genom förändringar i distriktens storlek, samt Riksdagen derpå bifallit lagutskottets hemställan, så tillåter jag mig äfven i år återkomma till

samma ämne. Jag åberopar dervid den utredning, jag till förra årets riksdag åvägabragt.

De för hvarje år till stort antal återkommande motioner om ändringar i väglagen visa otvetydigt behovet af en omarbetning af densamma.

De hufvudpunkter, som dervid synas mig böra komma under ompröfning, äro frågan om en rättvisare fördelning af vägbördan mellan de olika väghållningsdistrikten, ett ökad statsbidrag, dess utgående i förhållande till vägbördans relativa storlek inom de särskilda väghållningsdistrikten samt vägbördans fördelning på flere skatteobjekt, än hvad nu är fallet, äfvensom ett ökad deltagande i vägbördan från vissa skatteobjekt.

Då emellertid en förändring i väglagen i dessa delar torde medföra nödvändigheten af en omarbetning af väglagen jemväl i andra delar, och detta lämpligen torde ske vid en allmän revision af samma lag, får jag vördsamt hemställa, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta i nu antydda riktning omarbета nu gällande väglag och för Riksdagen framlägga förslag till de förändrade bestämmelser, som deraf kunna blifva en följd.»

Herr Lindblad anför:

»Alltsedan nya väglagen började tillämpas och dess bestämmelser således ifrån att stå på papperet komma till praktisk användning, ha tid efter annan talrika ändringsförslag sett dagen och vid riksdagen gifvit anledning till årligen återkommande motioner. Om också en del af önskemålen hafva befunnits gå tvärtemot hvarandra, så torde dock mängden af motionärer nog samt vittna derom, att lagen ej arbetar fullt till nöjes. Visserligen har Riksdagen hittills stält sig afvisande mot hvarje ändring och framförallt önskat att låta erfarenheten vid lagens tillämpning stadga åsigtterna; och detta förfaringssätt har ju mången ansett vara klokt och berättigadt. Men det börjar nu föreligga snart tio års erfarenhet sedan lagen antogs, och man kan med visshet förutsäga, att, innan vederbörlig utredning hinner att blifva verkställd, och i all synnerhet innan Riksdagen hunnit att ena sig om en definitiv ny lydelse af lagen, hafva vi nog hunnit ett godt stycke in på det andra decenniet. Det kan ej heller vara rätt klokt, att, då man på många orter redan kommit till insigt om att ändrade bestämmelser äro nödvändiga, och då under tiden nya vägdelningar pågå och hinna afslutas,

hvilka borde vara ämnade att ega bestånd för långliga tider, man ej nu skulle börja att draga nytta af den redan vunna erfarenheten, utan alltjemt pålägga de nya väghållningsdistrikten nya lärpenningar, likasom om man ej redan hunnit experimentera tillräckligt. Bör därför lagen verkligen ändras, så bör den ändras snart. Det nya seklet kan ju få utgöra en anledning att önska de ändrade förhållandena genomförda vid dess början.

Hvilka åsikter i detalj man nu än må hysa om vägbesväret och väglagen, så kan man dock töras påstå, att det är två hufvudprinciper, som numera kämpat sig fram och så godt som blifvit fastslagna, och de äro, den ena, att vägarna fylla ett statsändamål (ej som förr ett enbart jordbruksintresse), den andra, att vårt land är för vidsträckt, dess natur och resurser för vexlande, för att kunna intvinga vägbesvärets praktiska utgörande i en enda form. Man behöfver blott tänka på den ofantliga olikheten mellan det bördiga, tätt bebyggda Skåne och det vidsträckta Norrland.

För utjemnande af detta besvär, som enligt sin egen natur måtte vara ganska ojemnt, sökte man en tid (se vägkomiténs betänkande) att medelst stora distrikt — landstingsområdet — och en för dessa anordnad förvaltning och vägkassa finna en jemnare, om också icke billigare fördelning. Det är emellertid påtagligt, att vägbesväret är af den natur, att det måste lokaliseras så mycket som möjligt, och att de olikheter, som till följd häraf nödvändigtvis uppstå, endast kunna utjemnas med *penningar*. Staten kan nog icke direkt åtaga sig vägunderhållet, som då lätt nog blefve för dyrt; men medelst statsbidrag — olika i mån af svårare vägtunga — borde man kunna utjemna olikheterna bättre än måhända medelst landstingsbidrag.

Entreprenadsystemet har, i synnerhet i Norrland, sina stora anhängare. Mot detsamma kan man hysa sina betänkligheter, att genom öfverenskommelser på förhand kostnaden skulle bli oskäligt dyr; här emot finnas visserligen korrektiv, om man inrättade sommarväghållningen ungefär i likhet med vinterväghållningen förmedelst tvångsentreprenader. I alla händelser torde det dock i flertalet jordbruksdistrikt i södra och mellersta delarne af landet kvarstå önskan, att hvarje hemman skall få sin andel in natura att underhålla, och man torde därför ännu länge böra räkna med detta sätt.

Vill man därför, såsom naturligt är, utgå från den nuvarande lagen, så gäller det endast att i densamma söka åstadkomma de förändringar och tillägg, som nu ofta framhållits och delvis gillats, delvis också sparats till en samfärd, grundligare revision. Allt för väl känner jag,

att sjelfva lagtexten ingalunda kan tillfredsställande formuleras af mig så att säga på rak arm, men för att få ett åskådningsmaterial, som ansluter sig till nu gällande väglag och blott inför de ändringar, som synas allra nödvändigast böra ifrågasättas, framställas härmed paragrafvis såväl utkast till ny lydelse af vissa punkter, som äfven de motiv, som kunna tala för dessa ändringar.

§ 5. I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad deladt i två eller flere väghållningsdistrikt, eller äro två eller flere härad eller delar deraf då förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening af härad eller delar deraf till ett sådant distrikt må derefter *ske i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.*

På grund af stadgandet i 82 § hafva väghållningsdistrikten blifvit bestämda och kunna icke ändras utan i sammanhang med förnyad vägdelning. Det låter dock tänka sig och har jemväl i praktiken framträdtt behof af att, äfven då vägdelning efter nya väglagen *första* gången förekommer, kunna förändra den förut bestämda indelningen i väghållningsdistrikt. För att möjliggöra detta, tarfvas såväl ändringen här ofvan i 5 § som äfven i kommande 41 §.

§ 7. Vägunderhållet in natura, hvarmed förstås arbetet för vägs hållande i laggildt skick, åligger all jordbruksfastighet *med minst 500 kronors taxeringsvärde* med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, *som ej äro till enskild disposition upplåtna, s. k. rekognitionsskogar.*

De beskattningsföremål, hvilka icke utgöra vägunderhåll in natura, bidra till väghållet allenast med penningar, som ingå till en för väghållningsdistriktet gemensam vägkassa.

Som jordbruksfastighet under 500 kronors taxeringsvärde i regel saknar egna dragare, och då vägunderhållet för en sådan liten del blir onödigt mycket dyrare in natura än med penningar, föreslås, att dylika små jordbruk endast påföras vägskatt enl. 60 § mom. 3 a) och b). Skall statsbidraget såsom hittills utbetalas till väghållaren, då bli dylika små belopp mycket besvärliga att fördela.

Egostyckningsförfarandet har visserligen åberopats såsom ett teoretiskt giltigt skäl häremot, i praktiken skulle dermed endast blifva medgifvet ett litet steg i riktning mot entreprenadsystemets delvisa införande.

I § 10 finge man såsom konsekvens af föregående ändring i § 7

införa samma förbehåll: jordbruksfastighet med minst 500 kr. taxeringsvärde.

§ 12. Är jordbruksfastighet afsides liggande — — — laga kraft.

I fråga om sådant vägunderhåll, som är den väghållningsskyldige tilldeladt utom hans socken, eger vägstyrelsen ej att motsätta sig den väghållningsskyldiges i behörig tid gjorda begäran.

Ofvannämnda bidrag — — — ombesörja.

Om vägstyrelsen i allmänhet kan finnas mindre böjd för att bli väghållare, får man ej undra på, men man torde böra söka någon garanti beträffande de för den enskilde mest betungande fallen. Genom det föreslagna tillägget skulle man kunna befordra, att »hvar och en får stanna med väggrusning inom sin egen socken», och att vägkassan får förmedla bortlemnandet på entreprenad af förekommande »utsocknesbitar».

§ 12 b [13]. *I trakter, der afstånden mellan bebyggda gårdar lägga svåra hinder för en jemn fördelning mellan naturapligtige väghållare, äfvensom för undvikande af större förskjutningar af väglotterna in i annan socken, ega de väghållningsskyldige rätt att besluta om vägunderhållets utgörande helt och hållet eller å större eller mindre delar af vägen förmedelst entreprenad, hvarvid på förslag af vägstyrelsen Konungens befallningshafvande eger att fastställa lämpligt förfaringssätt för en tid af tio år, sedan de väghållningsskyldige blifvit tvenne gånger derom hörde.*

Konungens befallningshafvande kan dervid, om kostnaden skulle ställa sig väsentligt högre än efter uppskattning, som i 46 § omförmäles, så väl bestämma, hvilka hemman som må vägunderhållet in natura utgöra som ock efter skälighet jemka och fastställa ersättningsbeloppen.

Som det vid många vägdelningar visat sig nyttigt att kunna afskilja vissa väglängder och upplåta dessa på entreprenad att betalas af vägkassan och såmedelst undvika en del svårare förskjutningar, och då derjemte hufvudsakligen inom Norrland och möjligen på andra platser intresset är stort för hela vägbesvärets upplåtande på entreprenad, så har det synts rimligt att inrycka bestämmelser härom såsom möjliga. Det har dock förefallit nödvändigt att åt Konungens befallningshafvande uppdraga skyddet af minoritetens berättigade intressen äfvensom möjlighet att, på sätt 69 och 72 §§ medge i fråga om vinterväghållningen, förekomma att entreprenadsummorna för sommarväghållningen stiga oskäligt högt. Att såsom nu en enda väghållare skulle kunna genom att klaga förhindra en utväg, som kan bevisligen vara till nytta för så godt som hela distriktet, måste anses origtigt. Erfarenhet saknas ej heller derom, att så praktiseras.

§ 33. Å kronans allmänning må sand, grus eller sten till vägs underhåll utan ersättning tagas efter vederbörande skogstjenstemans anvisning.

Vill någon å annan mark taga — — ersättning därför skall utgifvas.

Ligger grustaget på kronans mark, må, äfven om denna är utarrenderad, ersättningen därför endast utgå med det belopp, som kan finnas skäligt att utgöra ersättning för intrånget och för vägs underhåll till grustaget.

Före 1895 hade man enl. 25 kap. byggningsbalken rättighet att gratis taga grus och sand till allmänna vägarne från all utmark. Visserligen har jordeganderätten genom nya väglagen blifvit strängare proklamerad, men det synes ingalunda vara lämpligt, att, då staten har skyldighet att gifva kontanta bidrag till väghållet, staten samtidigt tar betaldt för grus, som kan förefinnas på kronoegendom. Om denna är utarrenderad, bör ju ej heller arrendatorn tillförsäkras någon extra inkomstkälla deraf, utan den ersättning, som bör ifrågakomma, kan lämpligen inskränkas till bekostandet af ordentlig väg samt betalning för skada och intrång. På sådana vilkor synes tillrådligt att öppna grustag äfven på kronans inegojord, då antagligen i grusfattig ort såväl kronoarrendatorn som den öfriga allmänheten dermed äro mest betjenta, och kronan gerna kan och bör föregå med liberala exempel, som befordra ett allmännyttigt ändamål, förutsatt att man bibehåller full garanti mot missbruk och full ersättning för skada.

§ 41. *Sedan förrättningsmannen från Konungens befallningshafvande erhållit vägtalslängd för vägdistriktet, skola till en början följande frågor, på sätt här nedan sägs, till handläggning företagas, nemligen:*

1:o) bestämmes om de vägar, som skola i vägdelningen ingå samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) föreslås till urskiljande de broar, som ej böra till vägtrummor hänföras och som således skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas, samt

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, i fall fog dertill kan förefinnas.

§ 42. *Så snart sammanträde om dessa frågor hållits med de väghållningsskyldige, fortsättes förrättningen medelst vägarnes uppmätning och gradering; åliggande förrättningsmannen att, innan förrättningen åter företages, minst 14 dagar förut låta i väghållningsdistriktets kyrkor kungöra dagen och stället för förrättningens fortsättande.*

Vid vägs gradering — — deremot beräknas.

§ 43. Sedan förrättningsmannen vid uppmätning och gradering af vägen haft tillfälle att äfven granska och komplettera förslaget rörande de broar, som skola af vägkassan underhållas, hålles ett nytt sammanträde, hvarvid de väghållningsskyldige med ledning af gjorda beräkningar må söka ena sig om lämpligaste sättet för delningens verkställande.

Kan enighet härom ej uppnås, upprättar förrättningsmannen med gode männen eget förslag, som i samband med öfriga frågor hänskjutes under Konungens befallningshafvandes pröfning, som meddelar beslut, hvarvid lämplig hänsyn bör tagas till att vägunderhållet in natura — med aktgifvande på tillbörlig jemnhet — blir ordnad med minsta möjliga förskjutningar för de väghållningsskyldige.

Vägdelningsfrågan ske nu i allmänhet på så sätt, att, sedan första sammanträdet hållits, som afgjort hvilka vägar som skola ingå i delningen, och hvarvid föreslagits, hvilka broar må öfvertagas af vägkassan, vägdelningsförrättaren och uppskattningsmännen företaga en resa genom hela distriktet, för att bese broarna och såmedelst kunna upprätta det förslag, som 42 § omtalar. Hela denna rundresa synes kunna inbesparas och i stället förenas med den sedermera förekommande uppmätning- och raderingsgången. Derjemte synes det vara alldeles för tidigt att enligt 42 § Konungens befallningshafvande slutligen afgör någon del af vägdelningsfrågan, innan någon grundlig undersökning och gradering företagits. Uppskjutes denna Konungens befallningshafvandes åtgärd att företagas i sammanhang med öfriga frågor, så vinnes en på verklig undersökning grundad kännedom, och man blefve i tillfälle att lämpligare behandla *hela* frågan. Man kan nemligen tänka sig och det har förekommit, att enligt ett först upprättadt delningsförslag svåra förskjutningar uppstå. Sättet att afhjelpa dessa kan då försiggå olika: graderingen kan visserligen på enstaka platser justeras, men i stort sedt torde ändring af densamma ej låta sig göra; men måhända har man förut tvekat, men kan nu inse fördelen af att taga med i delning en mer eller mindre behöflig väg i en trakt, som just behöfver flere vägar att dela på för att ej skjutas för långt hemifrån med grusningen, *eller också* kan man afskilja en viss väg eller väglängd till entreprenad, *eller* kan man med afseende på *natura*underhållet inrätta vissa underafdelningar inom distriktet t. ex. på så sätt, att vissa socknar toge hufvudsakligen sina vägar, just för att slippa en minutiös rättvisa, som kanske i verkligheten blott existerar — på papperet! Men förslag om allt detta kan ej göras eller få någon betydelse, förrän en verklig undersökning föreligger; landtmätaren kan nu uppgöra alternativa förslag,

och först sedermera böra de väghållningsskyldige försöka komma till en slutlig öfverenskommelse, liksom Konungens befallningshafvande kan meddela ett praktiskt bedömande.

§ 44. *Fördelningen af väglotterna på marken företages slutligen, hvar efter det åligger förrättningsmannen att hos Konungens befallningshafvande göra anmälan om vägdelningens afslutande samt att tillställa hvarje länsman inom väghållningsdistriktet ett exemplar af vägdelningslängden för att vara för vederbörande tillgängligt.*

Konungens befallningshafvande utfärdar derefter *kungörelse om ett afslutningssammanträde inför förrättningsmannen; egande derefter den som är med delningen missnöjd* — — inom trettio dagar, dock att menighet som klagan — — — att der förvaras.

Det synes lämpligt att afsluta vägdelningsförrättningen med ett *sammanträde*, hvarvid delningsförrättaren blir i tillfälle att för intresserade påvisa, hvar de få sina väglotter, och skälen hvarför vissa åtgärder företagits. Från detta *sammanträde* må sedan klagotid räknas, då ju densamma blir bättre känd, men likafullt klagomål antagligen lättast uteblifva. Som det nu sker, afslutas vägdelningsförrättningen så att säga mera omärkligt.

§ 46. För bestämmande — — arbetet.

Underhålles väg eller vägdel medelst entreprenad, så verkställes äfven sådan uppskattning för utrönande af storleken af det statsbidrag, som skall ingå till vederbörande vägkassa.

Med anledning af § 12 b (13) torde konsekvensen fordra, att vägkassan får uppbära samma bidrag som andra väghållare, och att uppskattning därför sker i samma ordning af de vägar, som underhållas på entreprenad.

§ 58. De väghållningsskyldige skola vid sammanträde, hvar till vägstyrelsen, så snart ske kan, utfärdar kallelse genom *socknevis valda ombud* pröfva — — röstvärdet efter vägfyrktal, *en hvar enskild väghållare obetaget att vid väghållningssammanträde deltaga i öfverläggningar och beslut efter befogenhet, hvarvid motsvarande reduktion göres i sockenombudets röstetal.*

Som erfarenheten visat, att väghållningssammanträdena besökas mycket ojemnt, praktiseras mångenstädes att välja sockenombud, som äro skyldige att infinna sig. För att ordna röstberäkningen mellan på så vis valda sockenombud och enskilda väghållare torde stadgandet böra gifvas föreslagna lydelse.

§ 60. *Mom. 1. Utaf den för vägunderhåll in natura* — — — — bestrida. *De väghållningsskyldige ega dock äfven besluta, att förenämnda*

statsbidrag får ingå till vägkassan, och må Konungens befallningshafvande stadfästa ett sådant beslut för en tid af tio år, sedan de väghållningsskyldige blifvit tvenne gånger derom hörda.

Mom. 2. Sådant bidrag lemnas äfven att ingå till vägkassan för underhåll af färja eller bro äfvensom för vinterväghållningen, så snart som uttaxering af allmän vägskatt enligt mom. 3 b) för sådant ändamål förekommer. Statsbidraget utgår med $\frac{1}{10}$ af den för hvarje föregående år enligt de reviderade och godkända räkenskaperna utbetalda kostnaden härför, men kan i de distrikt, der vägbesväret visat sig synnerligt betungande, efter ansökan från vägstyrelsen och på tillstyrkan af Konungens befallningshafvande förhöjas af Kongl. Maj:t intill halfva utbetalda kostnaden.

Mom. 3 a). Den af särskilda nämnden uppskattade kostnad för underhåll af all indelad väg inom distriktet skall fördelas på de enligt 7 § till vägunderhåll in natura förpligtade vägfyrkar efter afdrag af statsbidraget, der som detta uppbäres af hvarje naturapliktig väghållare, eller utan dylikt afdrag, der som Konungens befallningshafvande fastställt beslut om statsbidragets inbetalning till vägkassan. Det belopp, som enligt den för hvarje distrikt tillämpliga fördelningsgrunden finnes belöpa sig på hvarje naturapliktig vägfyrk, skall såsom särskild vägskatt påföras hvarje annan vägfyrk.

b) Hvad derutöfver erfordras för bestridande af vägkassans utgifter enligt den fastställda utgiftsstaten, påføres såsom allmän vägskatt sanitliga vägfyrkar till lika andel för en hvar af dem.

Det är ett gammalt önskemål att slippa den besvärliga utportioneringen af statsbidragen. Samma rättighet fins ju på sätt och vis redan nu, om alla äro öfverens, men det torde vara oegentligt, att en enda väghållare skall kunna kullkasta ett sådant beslut. Det behöfs ju t. ex. blott, att den minsta ojemnhet i uppskattningen förekommer, eller kan man tänka sig ren bråkighet. Då man mycket väl kan träffa de »icke naturapligtige» väghållarne genom att bestämma deras »särskilda» vägskatt jemt upp så mycket högre, så bortfaller det skäl, som hittills brukat anföras mot denna fakultativa rättighet. Och ingen kan gerna föreställa sig, att ett distrikt beslutar sig för att lemna statsbidraget till vägkassan, om ej vägkassan behöfver beloppet och vägskatt således också erfordras.

Mom. 2. Att statsbidrag lemnas för underhållet af färja och bro samt för vinterväghållningen, synes blott vara en rättvisa så snart man erkänt, att vägarne fylla ett statsändamål. Att man bekommer ersättningen genom att medlen inflyta i vägkassan, torde vara lämpligast; man befördrar dermed vägväsendets allt bättre handhafvande både i jordbruksdistrikten och i dem, som hafva en del andra vägfyrkar; i dessa senare öppnas dermed lättare möjlighet till vägarne makadamisering.

Sist i mom. 2 är införd bestämmelsen om högre statsbidrag för de trakter, der vägunderhållet visat sig synnerligt betungande i förhållande till befintliga skatteobjekt. Derigenom skulle staten kunna uppträda reglerande och utjemnande för landet i sin helhet. Full rättvisa är ju alltid svår att träffa; man kan endast gå försöksvägen och på så sätt, att Riksdagen ställer till Konungens förfogande erforderligt anslag dertill.

Mom. 3 visar i a) den »särskilda» vägskattens beräkning för icke naturligtiga vägfyrcar, olika allt efter som distriktet beslutar, att de naturligtiga fyrkarne sjelfva uppbära statsbidraget eller låta det ingå till väggassan; b) talar om den »allmänna» vägskattens beräkning.

§ 61 utgår.

Uppgiften, som åsyftas i denna paragraf, blir, om än aldrig så korrekt från häradskrifvaren, dock till sin användning endast approximativ, ty då vid fyrktalsättningen alla bråk bortfalla, så slår beräkningen efter den summariska uppgiften alltid fel. Det kan därför ifrågasättas, om icke paragrafen helt och hållet bör utgå, och man kan anse sig hafva nog ledning af föregående års debitering m. m. för att leta sig till den lämpliga nya debiteringen.

Deremot torde det vara mera praktiskt, om man i stället finge ålägga häradskrifvaren en annan skyldighet enligt ny lydelse af § 63.

§ 63. Mom. 1. Vägstyrelsen låter upprätta vägfyrcktalslängden, och bör denna granskas på det i 58 § omförmälda sammanträde, hvarefter densamma öfversändes till häradskrifvaren för införande af hvad som till följd af årets taxeringsförrättningar eller eljest kan finnas nödigt.

Mom. 2. Konungens befallningshafvande ombesörjer —»— indrifvas.

Mom. 3. De väghållningsskyldige ega dock besluta att mot ersättning, hvarom öfverenskommelse kan träffas, låta verkställa debitering och uppbörd af vägskatten genom kommunalnämnderna i väghållningsdistriktets socknar eller genom vägstyrelsen, der distriktet utgöres af en enda socken, samt med rättighet att få de resterande utskylderna indrifva på sätt om kommunalutskylder är stadgadt.

På det i 58 § omförmälda sammanträde må efter vägstyrelsens yttrande beslutas om afskrifning af sådana afgifter till väggassan, som på grund af bristande tillgång icke kunnat indrifvas.

Hvem ombestyr vägfyrcktalslängden? Olika inom olika distrikt. I regel torde vägstyrelserna hafva bästa förutsättningarna därför, så snart man ej vill betunga häradskrifvarne härmed.

Vägstyrelsen har dock icke några taxeringslängder och kan icke lätt följa ändrade taxeringar år från år. Det blir nog därför nödvändigt att anlita kommunalnämnderna, åtminstone med lån af taxeringslängd. Och kommunalnämnderna behöfva sjelfva en vägfyrektalslängd att tillhandahållas å kommunalstämma vid val enligt 47, 54 och 58 §§. Deraf framkommer sjelfmant frågan om såväl debiteringens som uppbördens förrättande genom kommunalnämnderna, hvarvid vägfyrektalslängden också kunde upprättas sockenvis, och vägstyrelsen blott öfvervakade och sammanförde materialet. Upprättandet af fyrktalslängden blir alltid det besvärligaste; att sedermera uträkna skattebeloppet blir en enkel multiplikation, som kontrollerar sig sjelf, och uppbörden sker lätt nog i samband med annan uppbörd.

Till följd häraf har man, förklarligt nog, velat sätta i fråga att få hela det egentliga arbetet härmed verkställt på ett och samma håll och mot in alles 3 procent i ersättning, som nu åtgår till kronans uppbördsmän.

Rättigheten att träffa en dylik öfverenskommelse borde väl ej nekas. Fordra kommunalnämnderna mera för sitt besvär, så kvarstår ju alltid samma rätt alternativt som nu.

Man har emot uppbördens verkställande genom kommunalnämnderna anfört besvärligheten af en vidlyftig korrespondens med flere kommunalnämnder i stället för med *en* uppbördsman, kronans; men redan nu måste vägstyrelsen anlita kommunalnämnderna för utportionering af statsbidraget samt ersättningen för vinterväghållningen, och dermed brytes också udden af den gjorda anmärkningen. Flerstädes få kommunalnämnderna det besväret för intet.

Man har äfven anfört den betryggande säkerheten för att debiteringen blir riktig, då kronans uppbördsmän handhafva densamma. Någon absolut visshet i det fallet är dock ej skäl att hysa, alldenstund erfarenhet kan anföras derom, att kronans uppbördsmän under 2:ne år fortsatt med debiteringsåtgärder, som aldrig af respektive vägstyrelse begärts. För sent gjordes anmärkning härom för att kunna *lagligen* framdrifva en rättelse, men de väghållningsskyldige kunde sjelfva på sammanträde besluta om restitution.

Det sist åberopade fallet har visat nödvändigheten af att fyrktalslängderna undergå en granskning. En sådan kan väl ske vid det ordinarie höstsammanträdet, men som pröfningsnämndens siffror ej alltid då kunna vara kända och äfven andra taxeringsåtgärder under året kunna vara förbisedda, borde väl häradskrifvaren åläggas att verkställa en jemförelsevis lätt eftergranskning, hvarigenom förvissning kunde uppstå, att, hvem som

än förrättar debitering och uppbörd, densamma stämmer med den upprättade fyrktalslängden.

§ 64. Vid sammanträde vidtagas.

Väghållningsskyldig, som icke åtnöjes med beslut fattadt på vederbörligen utlyst sammanträde, eger rätt att der han tilltror sig kunna visa att beslutet kränker hans enskilda rätt eller eljest hvilar på orättvis grund eller att det icke i laga ordning tillkommit eller att det står i strid med allmän lag eller författning eller annorledes öfverskrider deras befogenhet, som beslutet fattat, deruti söka rättelse genom besvär, som jemte det öfverklagade beslutet böra till Konungens befallningshafvande ingifvas inom 30 dagar efter sammanträdet, dagen då det afhölls likväl oräknad.

I Jemtlands, Vesterbottens och Norrbottens län må i mål, som från lappmarkskommun till Konungens befallningshafvande fullföljes, dubbelt så lång tid, som nu är sagd, den klagande till godo komma.

Tillägg erfordras om rättighet att klaga öfver de på utlyst sammanträde fattade beslut. Man har redan nu anfört önskvärdenheten att göra denna klagorätt analog med den kommunala.

§ 67. Vinterväg skall — — — märkas ut.

Finnes utmed väg stängsel af trä, som visat sig föranleda bildande af snödrifvor å vägen, kan den, som håller stängslet, af Konungens befallningshafvande åläggas att under vintertid hafva detsamma nedtaget.

En snarlik bestämmelse föreslogs af vägkomitén, och det må erkännas som en brist, att ej lagen känner något korrektiv, om en oeffertlig jordinnehafvare ville uppföra ett måhända mindre behöfligt, förut kanske ej alls befintligt stängsel på en plats, der en annan åtagit sig att undanskaffa snön för en förut redan måttligt tilltagen ersättning. Att onödigtvis betunga det allmänna med dryga ersättningsbelopp för snöhinder i bygator och dylikt kan ej heller vara riktigt.

Flere mindre ändringar bli nog ytterligare nödvändiga och må liksom erforderliga öfvergångsstadganden åstadkommas vid en noggrannare utredning, hvarjemte en del nu befintliga sådana synes kunna utgå. Man kan tänka sig, att, äfven der vägdelning nyligen skett, de nyare medgifvandena i allmänhet skola kunna småningom tillämpas, äfven utan besvär och kostnad med ny vägdelning.

Ändringen i § 7 kan naturligen ej komma till användning förr än vid ny delning, men är också af den obetydliga räckvidd, att den ej mycket inverkar på det stora hela: den kan aldrig åberopas som skäl till förnyad delning, men väl medgifvas åt de distrikt, som ej fått sin vägdelning afslutad.

§ 12 kan tillämpas, blott man medger nya 6 månader efter lagens ikraftträdande för att kunna öfverlåta dylikt vägstycke efter befogenhet på vägstyrelsen.

Det nu framlagda förslaget gör ingalunda anspråk på att vara den slutliga eller absolut rätta lösningen af väglagsfrågan, som så länge stått på dagordningen. Men det är ett försök att, med bibehållande af den nuvarande väglagens bestämmelser i hufvudsakliga delar, söka få en del önskemål från olika orter införda såsom *fakultativa rättigheter*, möjliga att besluta af de väghållningsskyldige sjelfva och med iakttagande af att Konungens befallningshafvande eger rätt och tillfälle att säga sitt ord, äfvensom att skydda minoritetens rätt. *Positiva* nya bestämmelser ges det helt få, och de gälla i stort sedt endast de af Riksdagen redan med sympati mötta förslagen om *större bidrag från staten*, nemligen för färja, bro och vinterväghållning, hvilka bekostas af vägkassan och der bidraget således kommer *alla* skattskyldige till del, samt slutligen tanken att med *vetlande statsbidrag* kunna utjemna vägtungan så långt ske kan öfver hela landet. Frågan, huruvida och efter hvilka grunder löntagare och en del andra skatteobjekt böra deltaga äfven i vägunderhållet, må kunna anstå, till dess ett fullständigt förslag föreligger till Riksdagens afgörande, och till dess kunde man möjligen äfven taga under öfvervägande, huruvida ej det extra, förhöjda bidrag, som nu kräfves af staten, må kunna motsvaras af ett liknande bidrag från en af landstinget omhänderhafd kassa, bildad genom tillskott från hvarje vägdistrikt i vissa procent af inflytande s. k. särskild vägskatt af ej naturapligtige fyrkar. Dermed skulle i viss mån motverkas den *öfverflödande rikedom*, som nu faller en del vägkassor till del.»

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer motionären, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla om en revision af väglagen samt att Kongl. Maj:t, så snart ske kan, ville framlägga förslag till de ändrade bestämmelser, hvartill en sådan revision kan föranleda.

Uti motionens syfte hafva tio af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Då utskottet nu går att öfver berörda motioner afgifva utlåtande, vill utskottet till en början fästa uppmärksamheten å den olikhet, som dem emellan förefinnes derutinnan, att somliga afse allmän revision af gällande väglag, andra endast speciella ändringar deri. Till förstnämnda grupp höra, såsom af ofvan lemnade redogörelse framgår, de förslag, som framstälts af herrar Pehrson, Kronlund och Lindblad, till den senare åter de

af herrar Sandquist, O. Anderson, M. Andersson, Hjelmérus, Larsson, Högstedt, Lundström och Johansson afgifna motionerna.

Denna omständighet har föranledt utskottet att, för vinnande af öfverskådlig het, så anordna detta sitt utlåtande, att utskottet först afgifver yttrande rörande de speciella ändringsförslag, som i motionerna antingen uttryckligen framstälts eller på grund af den gifna motiveringen kunna anses deri innefattade, hvarefter utskottet öfvergår att uttala sig om den åtgärd, som enligt utskottets tanke bör i anledning af motionerna från Riksdagens sida vidtagas.

Utskottet gör således början med det af herr Lindblad framställda förslag, som berör

5 §,

och hvilket, jemte en af honom ifrågasatt ändring i 41 §, åsyftar att möjliggöra förändring uti väghållningsdistrikts storlek redan vid den vägdelning, som enligt nya väglagen första gången förekommer. Detta kan efter lagens nuvarande affattning ej ske. Sedan väghållningsdistriktets område blifvit, på sätt 82 § föreskrifver, efter de väghållningsskyldiges hörande af Konungens befallningshafvande bestämdt, måste nemligen dervid förblifva, intill dess Konungens befallningshafvande med hänsyn till väsentligen förändrade förhållanden kan finna ny vägdelning erforderlig, då äfven frågan om väghållningsdistriktets storlek kan upptagas till förnyad pröfning.

Utskottet kan ej heller finna, att den af motionären föreslagna förändringen skulle vara på något sätt lämplig. Erfarenheten har redan visat, huru svårt det är att i fråga om väghållningsdistriktets omfattning vinna enhet bland de väghållningsskyldige och hurusom meningarna härutinnan skarpt bryta sig mot hvarandra; och det kan då ej vara skäl att, sedan beslut i frågan ändtligen kommit till stånd, omedelbart upprifva det samma genom att medgifva en med den närmast följande vägdelningen missnöjd väghållningsskyldig rätt att bringa frågan om väghållningsdistriktets storlek under förnyad pröfning. Faktiskt skulle emellertid detta blifva fallet, då det helt visst alltid skall finnas någon del af distriktet, der man är missnöjd med vägdelningen och således gerna vill begagna alla möjligheter att få densamma undanröjd. Ett antagande af motionärens förslag skulle alltså gifvetvis verka förlängning af vägdelningsproceduren, utan att, såvidt utskottet kan finna, deraf skulle uppstå några verkliga fördelar.

Hvad derefter vidkommer

6 §,

hafva herrar O. Anderson och Johansson framställt ändringsförslag, som afse inskränkning i den enligt gällande lag stadgade regel, att inkomst genom aflöning, arfvode och traktamente eller annan med allmän eller enskild tjänstebefattning förenad förmån, pension, årligt understöd, gratifikation, lifränta och undantagsförmån ej deltagar i vägunderhållsskyldigheten.

I sådant syfte föreslår herr Johansson, att punkten 3 af mom. d) i 6 § väglagen skall utgå, hvaraf skulle följa, att ifrågavarande inkomst, såvidt den uppgår till minst 1,000 kronor, skall, i likhet med annan inkomst till samma belopp, deltaga i väghållningsskyldigheten.

Herr O. Andersons förslag är, af motiveringen att döma, af alldeles samma innebörd som herr Johanssons, ehuru formuleringen af hans hemställan gör hans yrkande mindre omfattande.

Ändring uti berörda paragraf kan anses ifrågasatt jemväl uti herr Pehrsons yrkande om ett rättvisare utjemnande af vägbördan och uti herr Kronlunds förslag om vägbördans fördelning på flera skatteobjekt.

Hvad nu vidkommer samtliga dessa förslag, vill utskottet för sin del biträda det af herr Johansson framställda. Såsom lagutskottet vid några föregående tillfällen uttalat, läser det ej kunna förnekas, att personer, som hafva en inkomst af angifvet slag af 1,000 kronor eller derutöfver, äro, hvad beträffar förmågan att i väghållningsbesvärets utgörande deltaga, i minst lika god, ja, bättre ställning än åtskilliga andra, som enligt nu gällande lag få dertill bidraga, och särskildt vid jmförelse med egare eller innehafvare af smärre fastigheter ter sig ifrågavarande inkomstagares ställning i detta afseende sådan, att den dem medgifna fördel näppeligen kan på goda grunder försvaras.

Beträffande

7 §,

hvari stadgas, att vägunderhållet in natura åligger all jordbruksfastighet med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, hemställer herr Lindblad, att jordbruksfastighet med taxeringsvärde understigande 500 kronor måtte befrias från skyldighet att utgöra dylikt underhåll samt i stället åläggas att bidraga till väghållet med penningar.

Denna ändring kan utskottet icke tillstyrka. Dels skulle härigenom rubbas den af ålder gällande principen om jordbruksfastighetens deltagande i berörda besvär, dels skulle den föreslagna förändringen kunna hafva till följd, att skyldigheten till vägunderhåll in natura blefve för öfriga jordbruksfastigheter väsentligt mera betungande än nu är fallet. I detta hän-

seende må påpekas, hurusom t. ex. i Dalarne det redan nu finnes en mängd fastigheter, hvilkas taxeringsvärde understiger 500 kronor, detta beroende derpå att åbyggnaderna icke taxeras i sammanhang med jordbruksfastigheten utan särskildt för sig såsom annan fastighet, samt att fastigheter, som äro afsides belägna, i allmänhet åsättas mycket låga värden. Den föreslagna förändringen skulle således på många ställen redan under nuvarande förhållanden verka en betydlig förskjutning af väghållningsbördan in natura och än mera skulle detta blifva fallet, sedan egostyckningsförfarandet erhållit en allmännare användning. På sistnämnda sätt skulle man kunna undandraga fastigheter af stort värde från deltagande i vägunderhållet in natura.

Att detta ej kan vara lämpligt, ligger i öppen dag, och utskottet vill dessutom erinra, att det för egarne af ifrågavarande små fastigheter oftast torde vara vida mera betungande att utbetala kontanta bidrag till vägkassan än att utgöra de dagsverken, som kunna erfordras för att underhålla de vägstycken, hvilka tilldelats deras fastigheter.

Hvad sedermera angår herr Lindblads förslag, att i paragrafen måtte införas ett stadgande i syfte, att till enskild disposition upplåtna så kallade rekognitionsskogar alltid skola deltaga i vägunderhållet in natura, anser utskottet en dylik bestämmelse obehöflig, alldenstund enligt utskottets åsigt rekognitionsskogar böra upptagas i taxeringsvärdet för den jordbruksfastighet, till hvilken de höra, och vägunderhåll in natura alltså redan efter gällande lag skall för dem utgöras.

10 §.

Såsom en följd af den utaf herr Lindblad föreslagna ändringen i 7 §, att jordbruksfastighet med taxeringsvärde understigande 500 kronor måtte befrias från vägunderhåll in natura, hemställer herr Lindblad om en ändring i 10 § i syfte, att vägtal icke skall åsättas sådan jordbruksfastighet. Då utskottet emellertid icke kunnat tillstyrka berörda ändring i 7 §, torde förevarande ändringsförslag beträffande 10 § icke föranleda vidare yttrande af utskottet.

12 §.

I denna paragraf stadgas, att jordbruksfastighet, som är afsides liggande från densamma tilldeladt vägstycke eller eljest obehöfligt belägen med afseende å fullgörande af dess vägunderhåll in natura, må, der innehafvaren sådant hellre vill och vägstyrelsen dertill samtycker, i stället bidraga med

penningar efter det belopp, hvartill underhållskostnaden bestämmes af den i IV Kap. väglagen omförmälda nämnd, samt att berörda bidrag skall ingå till vägkassan mot skyldighet för vägstyrelsen att vägunderhållet ombesörja.

Herr Lindblad påyrkar nu sådan ändring af paragrafen, att i fråga om vägunderhåll, som är den vägskyldige tilldeladt utom hans socken, vägstyrelsen ej må ega motsätta sig den väghållningsskyldiges begäran att få bidraga med penningar i stället för att fullgöra vägunderhåll in natura.

Utskottet kan icke biträda detta förslag. I de fall, då väghållningsdistrikt består af flere socknar samt i synnerhet om dessa äro små, inträffar det ofta, att man för att få en lämplig vägdelening måste tilldela nära sockengränsen liggande fastigheter underhåll af vägstycken, hvilka äro belägna inom en annan socken. Någon olägenhet lär dock i allmänhet icke derigenom förorsakas vederbörande väghållningsskyldige, enär det väl torde vara regel, att fastigheter, som sålunda få vägstycken utom socknen, icke derigenom komma att ligga på större afstånd från sina väglotter än de fastigheter, hvilka tilldelats vägstycken inom socknen. Deremot skulle, om den ifrågasatta rättigheten medgäfves, samt väghållningsskyldige i större utsträckning begagnade sig af densamma, stort besvär tillskyndas vägstyrelsen, samt väghållningsdistrikten mängen gång få vidkännas dryga kostnader. Det ställer sig nemligen jmförelsevis dyrt för en vägstyrelse att upplåta vägunderhåll på entreprenad, och det lär derför kunna inträffa, att det belopp, hvartill den särskilda nämnden uppskattat underhållskostnaden af ett vägstycke, som sålunda skall komma att underhållas af vägkassan, icke förslår till entreprenadsummans betalande. Det synes derför vara lämpligast, att omförmälda i 12 § medgifna rättighet alltid göres beroende på samtycke af vägstyrelsen, som icke lär underlåta att, om verkligt behof förefinnes, gifva sitt tillstånd till en väghållares begäran att få bidraga med penningar, i stället för att fullgöra vägunderhållet in natura.

Vidare hemställer herr Lindblad om ett tillägg till paragrafen, i syfte att majoriteten af de väghållningsskyldige inom ett distrikt måtte, under vissa garantier, kunna bestämma, att vägunderhållet delvis eller i dess helhet skall upplåtas på entreprenad. Att emellertid medgifva rätt åt majoriteten att besluta, att vägunderhållet i dess helhet inom ett distrikt skall på entreprenad upplåtas, kan utskottet lika litet nu som vid de föregående tillfällen, då dylika förslag förelegat, tillstyrka. Entreprenadsystemet komme nemligen, enligt utskottets tanke, att i de allra flesta fall ställa sig dyrare för de väghållningsskyldige än det enligt väglagen gällande systemet om vägunderhållets in natura utgörande af jordbruksfastighet, och det synes utskottet derför icke billigt

att, der enhällig öfverenskommelse om entreprenad ej kan träffas, låta en majoritet inom distriktet tvinga minoriteten att betala för sitt vägunderhåll i stället för att sjelf få verkställa detsamma.

Deremot anser utskottet, att majoriteten, under förutsättning att lämpliga garantier stadgas, må kunna medgifvas rätt bestämma, att ett visst vägstycke icke skall indelas till underhåll in natura utan öfvertagas af väggkassan. En väg kan nemligen, t. ex. derigenom att den ligger långt ifrån de mera odlade och bebyggda delarne af distriktet, hafva sådant läge, att dess intagande i vägdelningen skulle förrycka denna samt omöjliggöra en lämplig fördelning af vägunderhållet. Det synes utskottet därför vara fördelaktigt att i väglagen införa en bestämmelse i syfte att flertalet väghållningsskyldige inom ett distrikt må kunna besluta, att underhållet af väg eller vägstycke, som dertill särskildt lämpar sig, må på entreprenad upplåtas. I likhet med hvad motionären föreslagit och på sätt nu eger rum beträffande vinterväghållningen, lærer det böra öfverlemnas åt Konungens befallningshafvande att, derest godvillig öfverenskommelse om entreprenaden icke kan träffas, tillse, att entreprenadsummorna icke stiga oskäligt högt.

Till

33 §

har herr Lindblad föreslagit ett tillägg, hvarigenom skulle bestämmas, att ersättning för väglagningsämnen, som tagas ur på kronans mark belägna grustag, må, äfven om marken är utarrenderad, utgå med endast det belopp, som kan finnas skäligt att utgöra ersättning för in-trånget och för vägs underhåll till grustaget.

Beträffande ett vid förra årets riksdag väckt förslag om införande af tillåtelse att, för underhåll af allmän väg, å all kronans utmark afgiftsfritt taga sand, sten och grus efter vederbörande jägmästares utsyning, yttrade lagutskottet, att utskottet hölle före, att en sådan rätt att å annan kronans egendom än allmänning — hvartill enligt af Kongl. Maj:t den 3 juni 1897 meddeladt utslag äfven räknas kronopark, som bildats af indraget boställe — utan ersättning taga väglagningsämnen skulle i många fall bereda afsevärda kostnader och olägenheter för egendomens brukare. Vägen till grustaget skulle i följd af det trängna trafikerandet kräfva kostsammare underhåll, än eljest vore behöfligt, och i många fall skulle derjemte annan skadegörelse å egendomen blifva en följd af den medgifna friheten.

Ehuru motionären nu så modifierat förslaget från förra årets Riks-

dag, att han vill medgifva ersättning för intrånget och för vägs underhåll till grustaget, kan utskottet dock icke tillstyrka motionärens förslag. Utskottet anser nemligen anledning saknas att göra någon skilnad mellan rätten att taga väglagningsämnen å utarrenderad kronojord och på jord, som är i enskilda personers ego. Derest den af motionären ifrågasatta lagändringen vidtages, torde för öfrigt de förändrade bestämmelserna endast kunna vinna tillämpning i den mån nya kontrakt uppgöras med arrendatorer af kronoegendomar och i dessa kontrakt intages förbehåll om skyldighet för arrendatorn att tåla, att väglagningsämnen tagas å den af honom arrenderade jorden mot erläggande af allenast den af motionären föreslagna godtgörelse.

41, 42 och 43 §§.

Enligt nu gällande bestämmelser skola, innan graderingen af vägarne företages, följande tre frågor vara slutligen afgjorda, nemligen:

1:o) om bestämmande af de vägar, hvilka skola i vägdelningen ingå, samt deras egenskap af landsväg eller bygdeväg;

2:o) om urskiljande af de broar, hvilka ej böra till vägtrummor hänföras och således skola från delningen undantagas för att medelst vägkassan underhållas; samt

vid förnyad vägdelning;

3:o) om väghållningsdistriktets delning i mindre områden, eller om två eller flera väghållningsdistrikts förening till ett, derest förslag derom blifvit väckt.

Herr Lindblad påyrkar nu, att dessa frågor icke skola på förhand afgöras utan först i sammanhang med graderingen.

Utskottet håller emellertid före, att det för vinnande af ordning och reda är nödvändigt, att berörda frågor äro slutligen afgjorda, då graderingen sker. Deras afgörande i sammanhang med graderingen skulle förorsaka förlängning i vägdelningsförrättningen och hafva många svårigheter till följd. Hvad särskildt angår den af motionären framhållna fördelen af förändringen, att man skulle inbespara kostnaden för den rundresa genom distriktet, som vägdelningsförrättaren och uppskattningsmännen pläga företaga för att afgöra, hvilka vägar som skola ingå i delningen och hvilka broar som skola öfvertagas af vägkassan, så torde denna kostnad icke böra tillmätas någon afgörande betydelse.

Utskottet kan icke heller tillstyrka den af herr Lindblad föreslagna förändrade lydelsen af

44 §,

enligt hvilken vägdelningsförrättningen skulle afslutas med ett af Konungens befallningshafvande kungjordt afslutningssammanträde inför förrättningsmannen, från hvilket sammanträde klagotiden skulle räknas. Detta förfaringssätt lärer hvarken vara bättre eller enklare än det nuvarande, enligt hvilket Konungens befallningshafvande utfärdar allmän kungörelse om förrättningens afslutande och besvärstiden räknas från den dag, då kungörelsen blifvit i väghållningsdistriktets kyrkor uppläst.

För ett af herr Lindblad väckt förslag om ett tillägg till

46 §

tillåter sig utskottet redogöra i sammanhang med ett förslag, som berör 60 §.

47 §.

Hvad angår det af herr O. Anderson gjorda yrkandet, att föreskrifter måtte meddelas angående hvilka myndigheter, som hafva att föranstalta om val af ledamöter i den uti paragrafen omförmälda särskilda nämnden, finner utskottet bestämmelser härutinnan önskvärda och behöfliga, och har utskottet intet att erinra deremot, att dessa bestämmelser, på sätt motionären föreslagit, gifvas sådan affattning, att kallelse till ifrågavarande val skall utfärdas af kommunalstämmans ordförande, då valet förrättas å kommunalstämma, af vederbörande domhafvande, om valet sker inför häradsrätten, och, för den händelse valet eger rum inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, af den myndighet, som valet förrättar.

Hvad beträffar det i fråga om

51 §

af herr O. Anderson framställda förslag om uttrycklig bestämmelse derom, att det i paragrafen föreskrifna offentliggörandet i länskungörelserna af uppskattningsinstrumenten skall ske på statens bekostnad, anser utskottet, i likhet med 1899 års lagutskott, att ett dylikt förslag har goda grunder för sig, särskildt som lagtillämpningen visat, att paragrafen i oförändradt skick tolkas såsom innefattande skyldighet för kommunerna att gälda kostnaden för införandet af ifrågavarande uppskattningsinstrument.

Uti

58 §

stadgas nu, att de väghållningsskyldige skola vid sammanträde, hvartill vägstyrelsen, så snart ske kan, utfärdar kallelse, sjelfve eller genom ombud pröfva och fastställa inkomst- och utgiftsstaten för vägkassan och i sammanhang dermed äfven det belopp, hvilket skall såsom vägskatt uttaxeras på de till utgörande deraf skyldige, samt att vid omröstning härvid röstvärdet beräknas efter vägfyrktal.

Herr Lindblad föreslår, att de väghållningsskyldige skola genom socknevis valda ombud pröfva och afgöra de i paragrafen omförmälda frågor, en hvar enskild väghållare dock obetaget att vid väghållningssammanträde deltaga i öfverläggningar och beslut efter befogenhet, hvarvid motsvarande reduktion göres i sockenombudets röstetal.

Utskottet anser emellertid den af motionären ifrågakända lagändringen mindre lämplig. De större kommunerna skulle derigenom vinna en obehörig öfvervigt öfver de mindre, och då vid meningsskiljaktigheter mellan ombud och enskilde väghållningsskyldige ombuden, såsom representerande ett flertal väghållningsskyldige, i de flesta fall skulle göra sin vilja gällande, skulle lagändringen dessutom antagligen hafva till följd, att de enskilde väghållningsskyldige icke komme att så ofta deltaga uti ifrågavarande sammanträden, hvarpå åter frågornas behandling mången gång skulle blifva lidande.

Vidare hemställer herr O. Anderson, att föreskrift måtte meddelas angående tid och sätt för anförande af besvär öfver beslut som fattas vid det i 58 § omförmälda sammanträde med de väghållningsskyldige.

I detta sammanhang torde böra behandlas jemväl herr Lindblads yrkande om ett tillägg till 64 §, hvarigenom samma bestämmelser, som nu gälla rörande besvär öfver kommunalstämmobeslut, jemväl skulle föreskrifvas för anförande af besvär öfver beslut, som fattats å sammanträde med de väghållningsskyldige, endast med det undantag att besvärstiden, som i fråga om besvär öfver kommunalstämmobeslut räknas från den dag, då klaganden af beslutet erhöll del, skulle räknas från dagen för sammanträdet.

I likhet med förra årets lagutskott håller utskottet före, att det är en brist uti väglagen, att bestämmelse uti ifrågavarande afseende saknas. Visserligen har den praktiska tillämpningen visat sig kunna härför råda bot, i ty att Kongl. Maj:t uti flera särskilda genom besvär inkomna ärenden förklarar, att det tillkommer Konungens befallningshafvande att till pröf-

ning upptaga besvär öfver de i 58 § angifna beslut; men antydda brist har likvisst redan förorsakat olägenheter och tidsutdrägt; och anser utskottet, att bestämmelserna om besvär öfver kommunalstämmobeslut må kunna blifva i förevarande fall tillämpliga.

59 §.

I fråga om denna paragraf hemställer herr Johansson om sådan ändring, att i paragrafen omförmäld »annan fastighet» skall likställas med jordbruksfastighet, och att således all fastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, skall påföras en vägfyrk för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet.

Ehuru utskottet vid det förhållande, att, innan väglagen af år 1891 utfärdades, hela vägunderhållet ålåg jordbruksfastigheten, icke anser det lämpligt att uti ifrågavarande hänseende redan nu vidtaga en lagändring i den omfattning, som af motionären föreslagits, håller utskottet dock före, att goda skäl finnas för att utsträcka den skyldighet att deltaga i kostnaden för vägunderhållet, som nu åligger annan fastighet än jordbruksfastighet. Utskottet har dervid särskildt fäst sig vid de nu på så många ställen å landsbygden befintliga industriella anläggningarne af olika slag. Vid forslandet af råmaterialier och varor m. m. till och från dessa anläggningar slitas vägarne ofta i betydligt högre grad än genom de körslor, som förekomma vid jordbruksfastigheter, och på många ställen å landsbygden, der fabriker anlagts, har vägunderhållet i trakten omkring fabrikerne så försvårats, att det endast med de största ansträngningar och stora kostnader är möjligt att hålla vägarne i närheten af fabrikerne i farbart skick. Utskottet anser det därför vara önskvärdt, att en lagändring vidtages i syfte att annan fastighet än jordbruksfastighet och särskildt sådan fastighet, som är använd för industriella ändamål, i större omfattning än hittills må komma att deltaga i kostnaden för vägunderhållet.

Herr O. Anderson har väckt förslag om införande af bestämmelse derom, att kommunalnämnd skall vara skyldig upprätta vägfyrktalslängd. I sammanhang härmed bör omnämnas herr Lindblads förslag om dylik fyrktalslängds upprättande genom vägstyrelsen samt att, sedan längden granskats på det i 58 § omförmälda sammanträde, den skall öfversändas till häradsskrifvaren för införande af hvad som till följd af årets taxeringsförrättningar eller eljest kan finnas nödigt. I denna fråga hyser utskottet den uppfattningen, att, då saknaden af bestämmelse om hvem skyldigheten att upprätta vägfyrktalslängd åligger, lätteligen kan förorsaka olägenheter,

en sådan bestämmelse är af behovet påkallad, likasom utskottet håller före, att en dylik skyldighet lämpligast bör åläggas vederbörande kommunalnämnd; utskottet anser jembväl, att nämnda längd bör underkastas enahanda granskning, som beträffande kommunens fyrktalslängd finnes föreskrifven.

I fråga om

60 §

föreligger ett flertal ändringsförslag.

Vidkommande till en början herr Lindblads förslag, att de väghållningsskyldige måtte medgifvas rätt bestämma, att statsbidraget lägges till vägkassan, vill utskottet framhålla, att de väghållningsskyldige redan nu hafva rätt dertill, såvida de alla äro ense. Detta anser utskottet lämpligt och riktigt, men icke att en väghållningsskyldig skulle kunna af majoriteten tvingas att till vägkassan afstå det honom tillkommande statsbidraget. Genom den föreslagna lagändringen skulle för öfrigt förorsakas, att, der särskild extra utdebitering å de väghållningsskyldige icke ifrågakomme, de, som fullgjorde vägunderhåll in natura, skulle kunna nödgas till vägkassan öfverlemna den dem tillerkända ersättning af statsmedel utan att erhålla någon deremot svarande nedsättning i vägskatten.

Beträffande derefter de af herrar O. Anderson, Lundström och Lindblad väckta förslagen om ändring af reglerna för statsbidragets utgående, vidhåller utskottet den uppfattning i ämnet, som utskottet förra året uttalade.

Då vid tillämpningen af 60 § den princip gjort sig gällande, att statsbidrag vägrats för sådana vägar, som underhållas på vägkassans bekostnad, är således enligt utskottets åsigt, då ej skäl förefinnes att för statsbidrags erhållande göra skilnad mellan de vägar, som underhållas genom arbete, och dem, som underhållas medelst penningssammanskott, välgrundad anledning att genom ändring af paragrafens ordalydelse fastslå den grundsats, att statsbidrag skall utgå för all landsväg och bygdeväg, som underhålles antingen in natura af de väghållningsskyldige eller ock gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, såvida vägskatt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.

Vidare anser utskottet det önskligt, att staten, i likhet med hvad som redan nu eger rum beträffande broar, hvilka såsom hänförliga till vägtrummor ingått i vägdelningen, lennar bidrag till underhållskostnaden för gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad underhållna

broar och färjor, såvida vägs-katt för sådant ändamål utgöres af de in natura väghållningsskyldige.

Broar och färjor stå nemligen i sådant samband med vägarne, att samma skäl, som tala för att staten bidrager med en del af underhållskostnaden för vägarne, jemväl synas betinga, att statsbidrag i samma utsträckning lemnas till broar och färjor. För den händelse för öfrigt statsbidrag kommer att utgå äfven för sådana vägar, som underhållas gemensamt på hela distriktets eller dess vägkassas bekostnad, följer såsom en konsekvens deraf, att statsbidrag äfven bör lemnas för på samma sätt underhållna broar och färjor.

Deremot kan utskottet icke tillstyrka, att statsbidrag lemnas till vinterväghållningen.

Af hvad utskottet sålunda anfört framgår, att utskottet äfven anser sig böra biträda herr Lindblads förslag om ett tillägg till 46 §, hvarigenom skulle stadgas, att den i paragrafen föreskrifna uppskattningen jemväl skall verkställas beträffande väg eller vägdel, som underhålles medelst entreprenad, och synes sådan uppskattning jemväl böra ega rum beträffande på vägkassans bekostnad underhållna broar och färjor.

Vidare hafva herrar O. Anderson, M. Andersson, Hjälmérus, Larsson och Högstedt framställt yrkande om att en femtedel af den för vägunderhåll in natura uppskattade kostnad skall lemnas af statsmedel, och herr Lindblad föreslår, att statens bidrag måtte kunna i de distrikt, der väghållningsbesväret visat sig synnerligen betungande, höjas till hälften af kostnaden. Slutligen hemställer herr Kronlund om en rättvisare fördelning af vägbördan mellan de olika väghållningsdistrikten samt om ett ökad statsbidrag och dess utgående i förhållande till vägbördans relativa storlek inom de särskilda distrikten, och herr Pehrson påyrkar ett kraftigare underlättande genom statsunderstöd af väghållningsbördan.

Att utan åtskilnad för hela vårt land höja det bidrag, som staten lemnar dem, hvilka fullgöra vägunderhållet in natura, kan utskottet icke tillstyrka, då många väghållningsdistrikt finnas, der vägunderhållet, delvis till följd af de rikliga bidragen till vägkassan från andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke är så betungande, att något ytterligare understöd från statens sida synes nödvändigt. Deremot anser utskottet det rättvist och billigt, att staten till de distrikt, der vägbördan är mest tryckande, lemnar större bidrag, än nu eger rum. Derigenom skulle vägunderhållsskyldigheten, hvilken onekligen är i hög grad olika betungande inom olika delar samt inom olika väghållningsdistrikt i vårt land, kunna utjemnas, utan att de grunder, enligt hvilka vägunderhållet nu utgöres, behöfde rubbas. I fråga om sättet för bestämmande af hvilka som skola

komma i åtnjutande af förhöjdt statsbidrag och med hvilka belopp detta skall utgå, lärer det böra öfverlemnas åt Kongl. Maj:t att, efter pröfning af omständigheterna i hvarje fall, från ett af Riksdagen för ändamålet beviljadt anslag till vederbörande anvisa erforderliga medel.

61 §

i gällande väglag stadgar, såsom bekant, skyldighet för häradsskrifvarne att till ledning för vägskattens bestämmande hvarje år efter slutade taxeringsförrättningar till vägstyrelsens ordförande insända förteckningar, som för hvarje kommun summariskt upptaga, beträffande fastigheter och frälsreränta, taxeringsvärdet samt beträffande inkomst, som i väghållet deltagar, den beskattningsbara andelen deraf.

Denna paragraf anser herr Lindblad böra ur väglagen utgå, såsom skäl hvarför anföres i hufvudsak, att de uppgifter, som i paragrafen åsyftas, blifva till sin användning endast approximativa, eftersom vid fyrktalssättningen alla bråk bortfalla.

Då emellertid ifrågavarande af häradsskrifvarne lemnade förteckningar efter utskottets uppfattning åtminstone tjena till god ledning för vägskattens bestämmande, äfven om de måste kompletteras med andra uppgifter, kan utskottet ej biträda motionärens förslag om uteslutande af 61 §.

63 §.

Herr Sandquist föreslår, att 63 §, hvori nu stadgas, att vägskatten skall debiteras, indrivas och redovisas i sammanhang med kronoskatterna, må erhålla ett tillägg af följande innehåll:

»Stående dock väghållningsskyldige fritt att sjelfva ombesörja vägskattens debitering, indrifning och redovisning, med rättighet att få de resterande utskylderna indrifna, på sätt om resterande kommunala utskylder stadgadt är.»

Herr Lindblad å sin sida hemställer, att de väghållningsskyldige måtte medgifvas rätt besluta att mot ersättning, hvarom öfverenskommelse kan träffas, låta verkställa debitering och uppbörd af vägskatten genom kommunalnämnderna i väghållningsdistriktets socknar eller genom vägstyrelsen, der distriktet utgöres af en enda socken, samt med rättighet att få de resterande utskylderna indrifna på sätt om kommunalutskylder är stadgadt.

På det i 58 § omförmälda sammanträde skulle efter vägstyrelsens yttrande beslutas om afskrifning af sådana afgifter till vägkassan, som på grund af bristande tillgång icke kunnat indrivas.

Utskottet vidhåller sin vid föregående tillfällen uttalade åsigt, att en lagändring i det syfte, som af motionärerna ifrågasatts, icke är lämplig.

Uppbörd genom vägstyrelse skulle vara förenad med stora olägenheter, vida större än dem, som åtfölja det nu stadgade uppbördssättet genom kronobetjeningen.

Och hvad angår vägskattens uppbörd genom kommunalnämnd, så skulle i det fall, att väghållningsdistriktet består af allenast en kommun, det möjligen utan afsevärda olägenheter låta sig göra att åt kommunalnämnden uppdraga vägskattens debitering, uppbörd och redovisning. Men detta är ett undantagsfall. I de ojemförligt flesta fall äro flera kommuner förenade till ett väghållningsdistrikt, och mångenstädes är kommunernas antal inom distriktet ganska stort. I sådana distrikt skulle det af motionärerna ifrågasatta förfarandet medföra omgång och svårigheter, ej minst för vägstyrelsen, som finge skriftvexla med alla de särskilda kommunalnämnderna i stället för, såsom nu, med en enda myndighet.

För ett af herr Lindblad föreslaget tillägg till

64 §

har utskottet redogjort under 58 §.

Slutligen har herr Lindblad hemställt om ett tillägg till

67 §,

hvarigenom skulle föreskrifvas, att, derest utmed väg finnes stängsel af trä, som visat sig föranleda bildande af snödrifvor å vägen, den, som håller stängslet, kan af Konungens befallningshafvande åläggas att under vintertid hafva detsamma nedtaget.

Ett liknande stadgande var intaget uti det förslag till väglag, som af särskildt utsedde komiterade afgafs den 14 december 1880.

I detta förslag fans nemligen intagen en paragraf af följande lydelse:

»Finnes utmed väg stängsel af trä, som kan föranleda bildande af snödrifvor å vägen, vare den, som håller stängslet, pligtig att under vintertid hafva detsamma nedtaget.»

Uti underdånigt yttrande, som kammarkollegium afgaf öfver lagförslaget, anförde kollegium beträffande berörda paragraf:

»Utom det att sjelfva ordställningen »som kan föranleda bildande af snödrifvor» synes väl mycket obestämd och kunna föranleda till tvistigheter, torde stadgandet i sig sjelft innebära ett alltför starkt ingrepp i

den enskildes sjelfbestämmelserätt; hvarför ock, då det synes lämpligast att i hvarje särskildt sådant fall får förfaras såsom förut brukligt varit, kollegium hemställer, att denna § måtte utgå.»

Med anledning af hvad kammarkollegium sålunda erinrat, uteslöts paragrafen i den proposition angående ny väglag, som afgafs till 1889 års Riksdag; och finnes något dylikt stadgande icke heller intaget uti nu gällande väglag.

Fastän motionären nu så till vida modifierat det af bemälde komiterade afgifna förslaget, att skyldigheten att nedtaga stängslet skulle göras beroende af Konungens befallningshafvandes pröfning, och att en förutsättning för denna skyldighet skulle vara att stängslet visat sig föranleda bildande af snödrifvor å vägen, kan utskottet dock icke tillstyrka motionärens förslag, då den ifrågasatta skyldigheten att nedtaga stängsel enligt utskottets åsigt skulle blifva alltför betungande för den, som håller stängslet. Det synes därför böra såsom hittills öfverlemnas åt ploglagen att med vederbörande träffa öfverenskommelse om på hvilka vilkor ploglagen må erhålla rätt att nedtaga stängsel, som visat sig bilda snödrifvor å vägen, och någon svårighet för ploglagen att få en sådan rätt läser hädanefter liksom förut i allmänhet icke uppstå.

Dessutom vill utskottet påpeka, att ersättningen till ploglagen för vinterväghållningen skall utgå med det belopp, som motsvarar den verkliga kostnaden för detta arbete, och att, om någon gång denna kostnad blifvit för lågt beräknad, rättelse snart kan ske, då betingen med ploglagen gälla högst tio år och merendels förnyas hvar femte år. För öfrigt tillämpas på flere ställen i vårt land med fördel den anordningen, att, der stängsel eller andra föremål föranleda bildande af större snödrifvor, bivägar utstakas vid sidan af vägarne. Genom en sådan åtgärd kunna ploglagen mången gång slippa besväret att genom skottning eller plogning hålla vägarne på de svåraste ställena öppna.

Redogörelsen för de detaljerade ändringsförslag, som uti förevarande motioner finnas innefattade, har härmed nått sitt slut, och det återstår för utskottet att uttala sig, huruvida någon åtgärd, och i sådant fall hvilken, bör, i anledning af de framställda förslagen, af Riksdagen vidtagas. Såsom af redogörelsen framgår, beröra de ändringsförslag, som utskottet funnit förtjenta af godkännande, endast detaljbestämmelser uti väglagen och afse icke rubbning af några utaf lagens hufvudgrunder. Vid sådant förhållande kunde det måhända anses ligga närmast till hands, att utskottet

tillstyrkte Riksdagen att hos Kongl. Maj:t begära utarbetande och framläggande af förslag till de speciella ändringar, som funnits önskvärda. Utskottet anser sig emellertid ej böra stanna dervid. Visserligen håller utskottet före, att väglagens hufvudgrunder böra i allt väsentligt orubbade bibehållas, men en allmän revision af nämnda lag är ändock, efter utskottets mening, lämplig och önskvärd. Dels kunna de af utskottet förordade detaljändringarna för sitt genomförande kräfvat omarbetning af andra bestämmelser i väglagen, dels ligger den tanken nära, att en af Kongl. Maj:t åvägabragt fullständig utredning i frågan skall ådagalägga behöfligheten af flera ändringar i nämnda lag än dem, som beröras utaf de af utskottet tillstyrkta detaljändringarna; ett antagande, hvartill utskottet kan hafva desto större anledning som väglagens tillämpning under de år, som gått, bör hafva ådagalagt, om några andra än här ofvan berörda brister uti lagens bestämmelser kunna hafva gjort sig bemärkta och erfordra rättelse.

Utskottet anser sig alltså böra, under åberopande af det ofvan anförda, hemställa,

att Riksdagen, i anledning af samtliga förevarande motioner, ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om revision af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändrade bestämmelser i nämnda lag, hvartill en dylik revision kan föranleda.

Stockholm den 19 mars 1900.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Reservationer:

mot utskottets uttalande i fråga om ändringsförslagen beträffande 6 § af herr *Sörensson*, som ansett den af utskottet förordade ändring af berörda paragraf ej lämplig;

mot utskottets motivering rörande 60 § af herr *M. Andersson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den af herr *Andersson* m. fl. föreslagna ändringen af berörda paragraf.

Herrar *Husberg* och *Jönsson* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

Likaledes skulle antecknas, att herrar *Lundström* och *Zetterstrand* icke deltagit i behandlingen af de i förevarande motioner innefattade förslag, i hvad de afse ändring af paragraferna 5—60 uti väglagen.
